

63619

Universiteit te Gent.

GEOGRAPHISCHE EXCURSIE NAAR DE
KUSTEN VAN NOORD FRANKRIJK,
door Prof. A. Haquaert.

I. Van Gent naar Abbeville, per spoor.

1. Zandig Vlaanderen. Leemstreek. Nijverheidcentra ROUBAIX (textiel) en LILLE (mekaniek). Landbouwgewest door mijnstreek onderbroken (OSERICOURT) Metaalnijverheid bij DOUAI (zinkfabrieken van de Cie Asturienne).

2. Artois, "Pays-haut" met krijtsubstraat (zichtbaar te VITRY-EN-ARTOIS). Picardische hoogvlakte. Krijt in ondergrond; plaatselijk superphosphaatnijverheid. Leembedekking: landbouwstreek. Krijtlandschap: ondiepe droge, of diepe moerassige dalen. Bij AMIENS, aanpassing van de Somme-vallei tot groentenkweek ("hortillonages").

II. Abbeville - Ault - Le Hourdel - Abbeville.

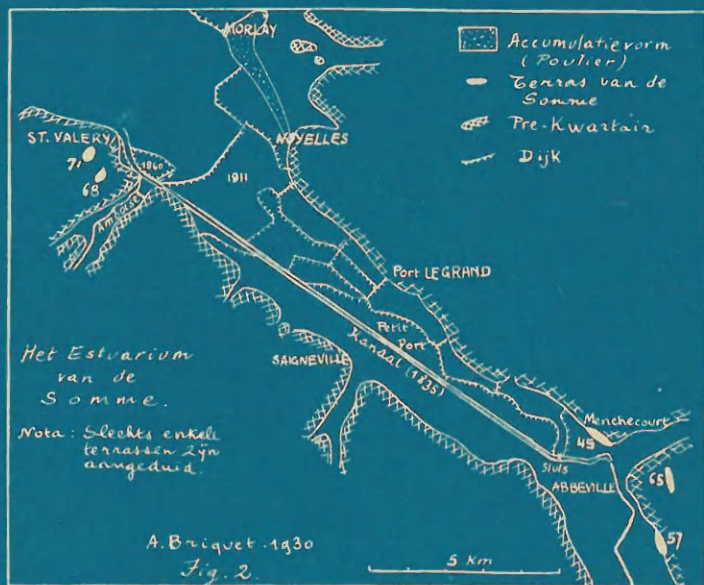
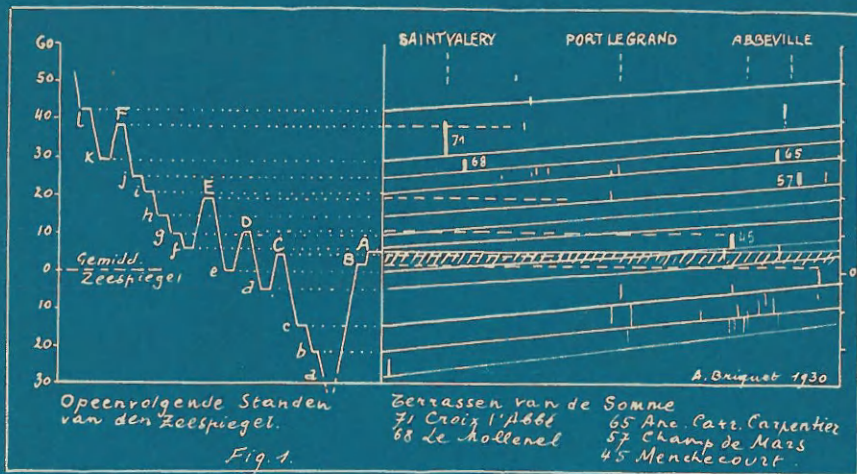
(per autocar)

3. Terras van MAUTORT, ten W van Abbeville. Niveau e van 10-7 m (fig.1), door Oude en Jonge Leem bedekt. Zelfde niveau als MENCHECOURT, alwaar bedekking door marien zand (niveau E, fig.1) werd waargenomen.

4. Estuarium van de Somme (fig.2) [p.123, fig.44] ⁽¹⁾.

Aanslibbingen en indijkingen. Kanaal van de Somme

⁽¹⁾De inlichtingen tusschen {} zijn verwijzingen naar het boek van Dr. A. BRIQUET: "Le littoral du Nord de la France et son évolution morphologique". Parijs, Colin, 1930.

5. Terras van CROIX L'ABBÉ (St-VALÉRY-s-Somme) (Nr. 71; fig. 1 en 2). Niveau k van 36-32 m, plaatselijk door marien zand van niveau F bedekt (35 m, Tyrreniaan). Rust op Landeniaan. Het krijtplateau is hier laag [p. 221].
6. Pleistocene klif tusschen LANCHERES en ONIVAL (fig. 4), zeer vlak geworden door erosie. Pleistoc. littorale gordels, uit een tijd waar de Normandische kust verder zeewaarts lag [p. 96] : SALLENELLE, niveau D van +5 m, plaatselijk geremanieerd tijdens de phase C [p. 229]. Deze gordel leunt aan tegen pleistoc. klif te HAUTEBUT.
7. Fossiele kliffen te HAUTEBUT (fig. 4, 5). Pleistocene en Flandriaan. Een pleistoc. klif loopt over het strand te ONIVAL [p. 233-4, f. 89] en komt overeen met een niveau van ca -15 m.
8. Actieve klif te AULT en ONIVAL. Aantasting en verplaatsing van de kust (fig. 6). Krijtontsluitingen (vuursteen, afschuivingen). Verplaatsing van het doode punt der regularisatie (fig. 7). Invloed van golfbrekers en havendammen. - Pleistocene veen op het strand.
9. Bas-Champs. Polders beschermd achter littorale gordel uit keien ("perroir") en, daar waar dit afgeslagen wordt, achter dijken (ONIVAL).
Doorbraak van het poulier vóór de 14^e eeuw gaf ontstaan aan de "Halle d'Ault" (fig. 5) [p. 91], thans geheel van de zee afgezonderd door pouliervorming. Tusschen de 4^e en de 14^e eeuw had een andere doorbraak plaats, afgesloten door poulier van CAYEUX [p. 93-95].

10. Opbouw en afbraak van het strand te CAYEUX, naar gelang den stand van de Somme-pas. Op het strand ontstaan nu littorale gordels, in aangroei sedert 1879 [p. 80, fig. 26]. Mechanisme van afzetting [p. 22]. Top van het poulier te Cayeux: +8,5 m (hoogste vloed +6; laagste ebbe -6,30 = hydrographisch nul).

Duinen groeien aan bij groote ontwikkeling van het strand (in verband met stand v. Somme-pas). Ontstaan van duinen: tongvormige hoopjes, embryonaire duinen, begroei-de strandloopers; bij aantasting van het strand ontstaan windgaten, uitgewaaid duinen, trekduinen, sikkelduinen (parabolische duinen) [p. 170]. Te CAYEUX en NOUVEAU-BRIGHTON grijpt thans duinverming plaats [p. 82].

11. MOLIERE D'AVAIL. Pouliers van verschillenden ouderdom; de jongste dienen als aanleuningspunten voor dijken [p. 77]. Afwateringsluis bij LE HOURDEL, aan samenkomst van de kanalen v. Lanchères en van Cayeux.

Uiteinde van het poulier te LE HOURDEL, (fig. 3; [p. 78]). Een boring gaf: 10 m keien, 10 m zeezand, 6 m veen + rivierzand; krijtsubstraat op 26 m.

12. Voor den Kaap Hornu (St-VALÉRY), klif die kort geleden nog aangevreten werd, doch thans praktisch buiten het bereik van de zee ligt; jonge, W-E gerichte pouliers uit zand en schelpen [pp. 114, 117, 119].

III. Van Abbeville naar Boulogne, over Rue, Berck en Le Touquet (fig. 4, 8, 9, 10). (Per autocar).

13. Over het plateau naar Rue. Moeras aan den voet v. het plateau, door het kanaal van de Maye (1783) naar het estuarium van Envières afgewaterd. De Maye werd

dwars door pleistocene pouliers van +15 en +5m over RUE afgeleid. RUE, FLANDRE en QUEND zijn gebouwd op pouliers van + 5 m (exploitatie bij FLANDRE). Deze oude pouliers bestaan uit keien en worden "pruques" genoemd. Ten N van de Somme bestaan de recente pouliers alleen uit zand en schelpen (poulier van FORT MAHON). Flandriaansche pouliers (te ST-QUENTIN-EN-TOURMONT) bestaan uit zand met enkele exotische keien.

De geleidelijke verzanding van het "Val de Rue" kan vanaf de 11^e eeuw gevolgd worden {pp.120-121}.

14. De indijkingen ("royons") van de schorren van de Baai van de Authie kunnen gevolgd worden sedert 1199 (oprichting van de landelijke gemeente MARQUENTERRE; {p.142, fig.51; Appendice, p.37, fig.12}).

Duinen hebben zich gevormd op het recent en nog steeds wassende poulier van FORT-MAHON { p.130 }; zij waren vroeger trekduinen (ST-QUENTIN-en-Tourmont heeft drie achtereenvolgende kerken gehad { p.139 }).

Voorbij de PAS D'AUTHIE bestaat een poulier van +5 en een van +15 m (geëxploiteerd); dit laatste leunt aan tegen de pleistocene klif en is door eluvium en leem bedekt { p.227, fig.87 }.

15. Het verzande estuarium van BERCK was in 1698 nog een visschershaven. In 1862, verkaveling van BERCK-PLAGE. Sedert dien, nog aangroei { p.154, fig.57; Appendice, pp.7 en volg., pp.32-33, fig.10,11 }.

De Pointe du Haut-Banc, musoir van de Authie, wordt sterk aangetast en moet beschermd worden (Hospitaal van de Stad Parijs) {p.148, fig.53}. Uitgebreid strand en sub-marien delta {pp.33 en volg.; p.143, fig.52}.

16. Duinen van LE TOUQUET [Pl. I; p 170] :

1. trekduinen en jonge strandduinen;
2. sublittorale beboschte parabolische duinen;
3. groote panne ("pays", "paradis") van golfveld;
4. oude inwendige beboschte, parabolische duinen.

Te PARIS-PLAGE, opgericht 1880, aangroei van de kust, aansluiting van de Canche-baai; hippodroom ingedijkt in 1924 [p.162, fig.59].

17. Oude kliffen te ETAPLES: pleistocene en flandriaansche kliffen [p.237]; opklimmen van de duinen op het plateau (verzand dorp ROMBLY).

De Pointe de Lornel, musoir van de Canche, wordt vernield (afbraak van St-GABRIEL). Duinkerkeaan (?) veen op het strand. Verschillende niveau's van duinuitwaaiing in verband met grondwaterverlaging, als gevolg van kustverplaatsing, goed zichtbaar te Ste-CECILE [p.195, fig.73].

18. Cuesta van het Boulonnais: Turoon aan den top, Cenomaan (mergel gebruikt bij de fabricatie van Portland-cement) en Wealdiaan (keramische klei) aan de basis. Mont St-Frieux (158 m) als getuigeheuvel. Zicht op de Jura-heuvels van het Bas-Boulonnais.

19. De Picardische Maritieme Vlakke eindigt aan de Jura-kliffen te EQUIHEN. De duinen klimmen echter op het plateau en bereiken zelfs de vallei van de Liene recht over ISQUES (= Itius? v. J. Caesar). In de 14^e eeuw was het estuarium van de Liene nog een belangrijke haven ("Hable d'Isques"). Dit estuarium, van het continentale type [p.29-31] is grotendeels gecolmateerd. Ingenomen door haven v. BOULOGNE-s-Mer [p.251]

IV. Van Boulogne tot Calais (Fig.10-12)

(per autocar)

20. De klifkusten van het Bas-Boulonnais zijn hoofdzakelijk gevormd uit Jura:Kimmeridgiaan(mergels, klei, zandst.), Portlandiaan(zandst.& klei)en Purbeckiaan(kalkst.). Weald en jongere formaties komen plaatselijk voor. De portlandiaansche zandsteen van de "Pointe de la Crèche" vormt weerstandbiedende heuvels, kapen en eilandjes (Pte. de la Crèche, Pte. aux Oies, Pte. Camberlin, Gris Nez, île de Croÿ, enz.). In de Baai van Wissant komt Beneden Krijt voor (klei en mergel), terwijl de klif van de Blanc-Nez uit Midden- en Boven-Krijt bestaat.

21. Continentaal estuarium van de Wimereux, te WIMEREUX geheel afgesloten door een recent poulier met duinen. Overblijfsels van een pleistoceen poulier, met exotische keien [p.254]. Echter is heel het estuarium ingenomen door badstation.

22. Pointe aux Oies. Fossiele pleistocene veenlaag met boomtruncken in-situ op leemsubstr., dat langs de klif vervolgd kan worden [p.245]. Zelfde ouderdom als het veen van Onival(?) (n°8). - Zoologisch Station van de Sorbonne, op duin; belangrijke aantasting van de kust; verdedigingswerken.

23. Estuarium van de Slack [p.256-258], zeer breed doch geheel verzand(komt overeen met synclinaal van Beneden-Krijt). De Slack te AMBLETEUSE in zee afgelocsd langs kanaaltje. Overblijfsels van oude sluis en haven(reeds in 1600); oude vesting

en haven uit de Napoleonistische tijd. Poullier-vorming aan den N oever van het estuarium (afgetakte strooming komende uit het Noorden [p.247]).

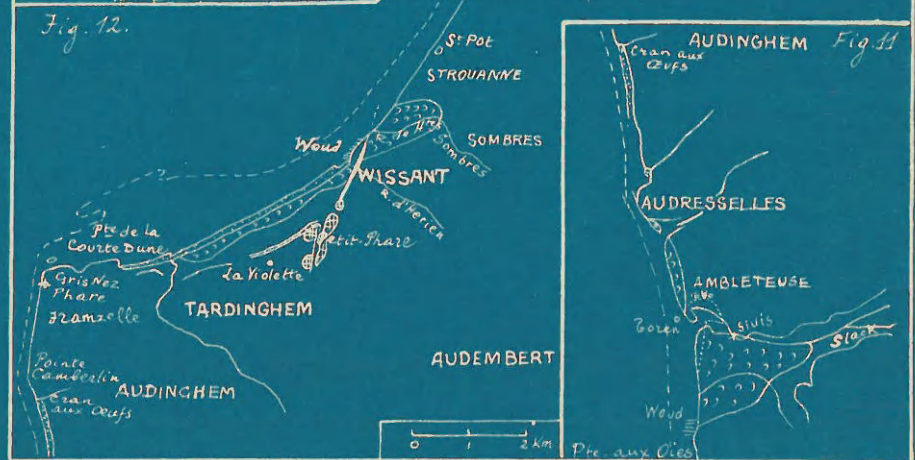
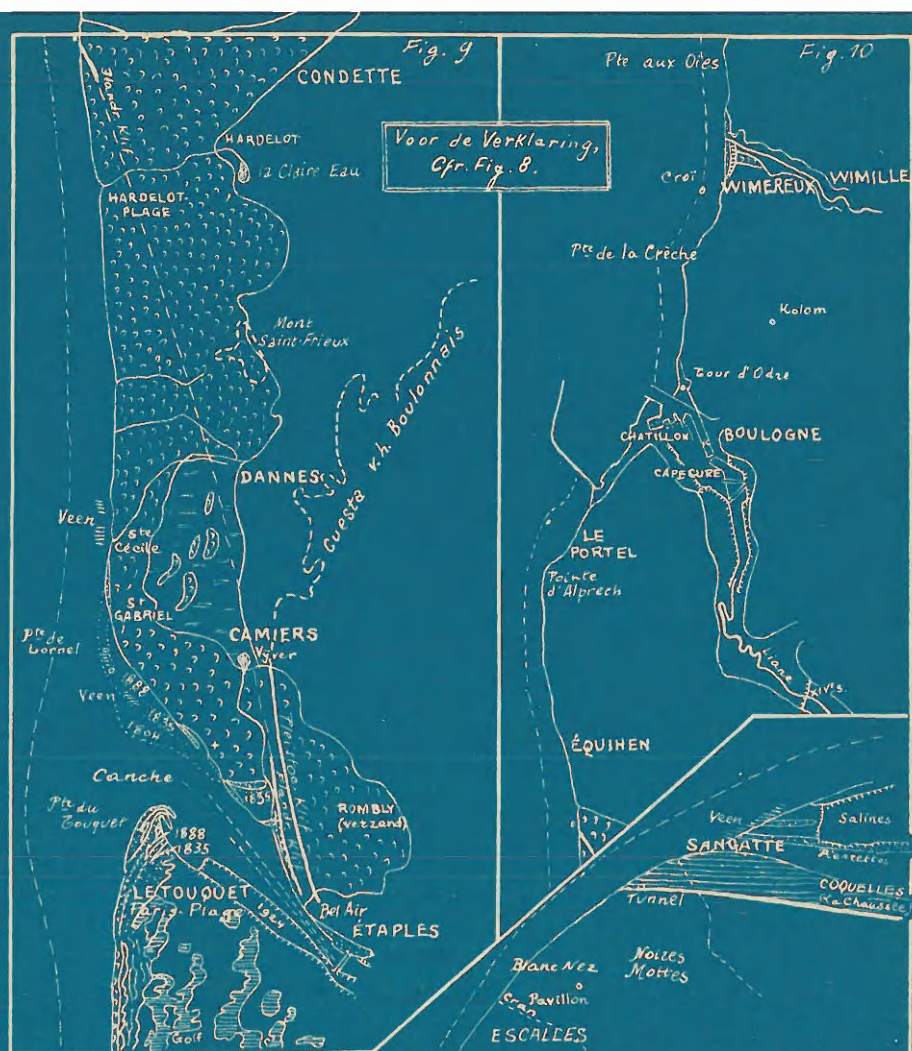
24. AUDRESSELLES, badstadje en klein estuarium met poullier en duinen [pp.259-260]; vuursteenkeien op het strand ontgonnen. Deze keien vindt men ook aan den voet van de klif bij de CRAN AUX OEUFs, waar zij een klein poullier vormen (fig.11). Zij zouden afkomstig zijn van een bank, de "Bassure de Basse", alwaar vuursteen door drijfijz zouden hebben aangespoeld [p.248].

De CRAN AUX OEUFs, een opgehangen dal [p.249] in de harde Portland.zandsteen. KAAP GRIS-NEZ, in dezelfde zandst; ten N: Pas de Calais; ten S: de Manche.

25. Zicht op de N.Cuesta van het Boulonnais, met de getuige-heuvels van Noires-Mottes ("Diestiaan"), op de heuvels uit Beneden-Krijt aan den voet van de cuesta, en op de Baai van Wissant [p.272]. Sub-mariene banken—toekomstig poullier?—en littorale gordel met duinen. Op- en afbraak van de kust geschiedde achtereenvolgens [p.268], ook in historische tijd: haven in de Middeleeuwen, later door duin ingenomen.

Verlaten klif (abrupt zichtbaar langs den weg); fluviatiel terras met zee-keien op ca +20 m (bewijs voor een positieve beweging + 15 m) [p.277, fig.108].

Op het strand ziet men spoor van de verlaten klif (analoge toestand als in Onival, n°7). In de insnijding langs het strand ontstaan door klifvorming, archeologische niveau's in de duinen; oude alluvia van de R^{au} de Hautes-Sombres, met El. primigenius en

Neolithicum. Op het strand, neolith. veenlaag.⁸

26. Over de Cuesta van het Boulonnais (BLANC-NEZ);

Sporen van de tunnel-werken. Klif te SANGATTE [p.384, fig.147]: oud strand van + 5 m met strandterras door Leemen bedekt, en duidelijk spoor van pleistocene klif, die ten N van den Blanc-Nez in zee loopt [p.272], en die landwaarts naar het E in het landschap gezien kan worden. Thans, aantasting van de kust [p.283, fig.110]. Op het strand, Flandriaansch veen.

27. Een recent poulier met duinen vormt de kust

tusschen Sangatte en Calais. Achter deze littorale gordel zijn er Flandriaansche pouliers, die aanleunden tegen een Blanc-Nez die destijds verder in zee stak: a) Banc des BARRAQUES, waarop de weg Sangatte — Calais ligt en waartegen de huidige littorale gordel aanleunt; b) Banc des PIERRETTES, nog verder van de kust en ouder dan de voorgaande. Een breuk in de Banc des Barraques gaf aanleiding tot het ontstaan van de haven van CALAIS [p.286, 289-90, 302].

V. Van Calais naar Gent (per spoor)

28. De spoorlijn volgt de Zuidelijke begrenzing van de Vlaamsche Maritieme Vlake en dan de vallei van de Aa (St. OMER). Zij loopt vervolgens ten Zuiden van de Vlaamsche Tertiaire heuvels (Mt. Cassel ter hoogte van HAZEBROUCK; Mts. Noir, Vidaigne et Rouge, ter hoogte van BAILLEUL). Depressie van de Leie (ARMENTIERES). Over Lille terug naar Gent (n°1).

—:—:—:—:—:—:—